

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060202

DOM
2022-06-15
Stockholm

Mål nr
M 12355-20

Sid 1 (5)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, slutliga beslut 2020-10-16
i mål nr M 997-20, se bilaga A

PARTER

Klagande
P.C.

SAKEN

Bidrag enligt 4 § förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter ur Bolmens sjöregleringsfond

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens beslut tillerkänner Mark- och miljööverdomstolen P.C. bidrag enligt förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter med 40 000 kr, att betalas ur avgiftsmedlen som utgår för Bolmens sjöregleringsfond. Beloppet ska betalas ut av Länsstyrelsen i Kronobergs län sedan denna dom vunnit laga kraft.

Dok.Id 1785363

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

P.C. har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens slutliga beslut, ska tillerkänna honom sökt bidrag med 40 000 kronor.

Mark- och miljööverdomstolen har i målet förelagt **Länsstyrelsen i Kronobergs län** och **Statkraft Sverige AB** att yttra sig.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

P.C. har till stöd för sin talan fört fram bl.a. följande.

Vattendraget regleras väldigt hårt av Statkraft Sverige AB. På sommaren hålls vattenståndet lågt och tangerar minimigräns. På höst och vinter vid stor nederbörd utnyttjas sällan möjligheten att förbitappa vatten genom dammluckorna för att undvika väldigt höga vattenstånd. I februari 2020, efter stor nederbörd under hösten 2019, agerade Statkraft för sent. Hela Sunnerbo fick då genomlida översvämning på tusentals hektar. Ett invallningsprojekt skulle innebära en orimlig kostnad. Han har redan utfört skadeförebyggande åtgärder såsom att lägga ned 3 500 meter dräneringsslang år 2018, systemtäckdika år 2002 samt anlägga tre utfallsdiken. Han har tillerkänts ersättning år 2012, men ersättning borde kunna utgå även för 2020. Det var fråga om en totalskada och vid översvämningen dränktes jordbruksmarkerna under mycket lång tid.

Ett stort bolag som Statkraft måste ha prognoser för hur mycket vatten som kommer, med hänsyn till nederbörd, och kunna verka för att minimera skador. Åarna Bolmån och Lagan rinner ihop strax nedanför sjön Exen. Bolmån kommer från sjön Bolmen (Sveriges tionde största sjö) och vid blöt väderlek blir det ofantliga vattenmassor som rinner nedåt i systemet. När reglerstationen låg i Laholm fanns en lokal kännedom om förhållandena. Nu ligger driftcentralen i Sollefteå.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har anfört bl.a. följande.

Aktuell vattendom har följts. Länsstyrelsen har inte utrett vidare konsekvenser för enskilda markägare utifrån aktuell vattendom. Liknande ersättning till samma markägare utgick för år 2012. Därför kan det, beroende på hur lagstiftningen tolkas, finnas hinder för att utbetala mer än en ersättning. Detta handlar dock om en upprepad skada, vilket delvis är annorlunda.

Statkraft Sverige AB har anfört bl.a. följande.

Bolaget vidtog under den långvariga nederbördsperioden de åtgärder som stod till buds med hänsyn till förhållandena efter hela vattendraget och berörda dammanläggningar m.m. Trots detta kan skador och andra olägenheter inte helt elimineras vid stora nederbördsmängder.

Närmsta mätpunkt för vattenflöden nedströms är vid Traryds kraftverk i Lagan. Vid denna punkt har Bolmån, som avvattnar sjön Exen, anslutit till Lagan och någon flödesmätning kan inte redovisas för Bolmån särskilt. I början av februari registrerades flöden strax under 150 m³/s för att sedan börja öka omkring den 10 februari. Högsta flödena var den 26 februari då det registrerades 287 m³/s. Efter de högsta flödena i slutet av februari sjönk flödet till ca 235 m³/s den 16 mars. Vad gäller sjön Exen låg den vid periodens början på ca +125,5 m ö.h. och steg till +126,5 m ö.h. kring den 18 februari för att sedan ligga på den nivån. Dämningsgränserna i gällande vattendoromar har inte överskridits. Bolaget strävar efter att minimera skador. Bolaget har inte utrett om berörd fastighet tidigare har erhållit skadeersättning eller kompenserats för olägenheter. Kostnadsberäkningen ifrågasätts dock inte.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av mark- och miljödomstolens beslut.

Dåvarande Miljööverdomstolen har i avgörandet MÖD 2002:49 gällande ansökan om bygdeavgiftsmedel uttalat bl.a. följande. Miljödomstolen har avvisat en ansökan om

bygdeavgiftsmedel för skador i form av vattenuppträngning och erosion med motiveringen att sökanden redan fått bidrag för förstärkning av en skyddsmur. Skrivningen i 4 § första stycket i förordningen om bygde- och fiskeavgifter utesluter enbart bidrag i de fall som skadereglering skett genom att ersättning tidigare betalats för samma skada. Då det var fråga om en fortlöpande skada ansåg Miljööverdomstolen att bidrag kunde utgå flera gånger för att reparera fastigheten och skydda den mot fortsatt skada.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

En skadelidande kan inte räkna med att få ersättning för skada varje gång en översvämning inträffar (prop. 1981/82:130 s. 481). Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att den tidigare skadan som reglerades inträffade år 2012 och att denna ansökan gäller, som domstolen uppfattar det, medel som i huvudsak får anses motsvara kostnader för de skadeförebyggande åtgärder som genomfördes år 2018. Det har inte kommit fram att skadan skulle vara reglerad tidigare, varken som förutsedd eller som oförutsedd, och inget hinder finns därför att pröva ansökan i detta mål. Det har inte heller kommit fram att skadan skulle ha uppkommit på grund av att bolaget inte skulle ha följt villkoren i sina tillstånd. Mark- och miljödomstolen har avslagit ansökan bl.a. med motiveringen att P.C. inte visat vilka åtgärder han vidtagit för att förebygga skador. P.C. har i Mark- och miljööverdomstolen redogjort för de skadeförebyggande åtgärder som han har vidtagit för att skydda fastigheten mot översvämning. De skador P.C. har gjort gällande och de kostnadsberäkningar han tagit fram har inte ifrågasatts av motparterna och bolaget har vidgått att det varit höga flöden under aktuell period. Mark- och miljööverdomstolen bedömer därför sammantaget att det är skäligt att P.C. ska få ersättning med ansökt belopp om 40 000 kr. Överklagandet ska därmed bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B
Överklagande senast den 2022-07-06

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Marianne Wikman Ahlberg, referent, tekniska rådet Ingrid Johansson och tf. hovrättsassessorn Frida Camber.

Föredragande har varit Richard Bexelius.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

SLUTLIGT BESLUT
2020-10-16
Meddelat i Växjö

Sid 1 (6)
Mål nr M 997-20

Sökande P.C.

SAKEN

Bidrag enligt 4 § förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter ur Bolmens sjöregleringsfond

BESLUT

Mark- och miljödomstolen lämnar ansökan utan bifall.

Dok.Id 549579

Postadress
Box 81
351 03 Växjö

Besöksadress
Kungsgatan 8

Telefon
0470-560 100
E-post: mmd.vaxjo@dom.se
www.domstol.se/vaxjo-tingsratt

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

ANSÖKAN

P.C. har ansökt om bidrag med 40 000 kronor ur Bolmens sjöregleringsfond. Till stöd för ansökan har han anfört i huvudsak följande.

Han äger jord- och skogsfastigheten A, belägen vid sjön Exen och Bolmån i Markaryds kommun. Inriktningen är skogsbruk, vallodling samt entreprenadarbeten.

I december 2017 – januari 2018 drabbades delar av åkermarken, belägna vid sjön Exen och Bolmån, av översvämning under ungefär en månads tid. Moderna grässorter tål kanske två veckor under vatten, dock ej längre då gräset dör av syrebrist. I detta fallet var vallen anlagd och omsådd våren 2017 till stora kostnader och stor arbetsinsats.

Våren 2018 gjordes försök att så in nytt gräs, men det misslyckade på grund av torkan som var omfattande 2018. Då han är beroende av att i någon mån kunna tillgodose sina foderkunders behov tog han en skörd 2018, även 2019. Skörden på det berörda området blev dock liten, mest bestående av de gräsarter som överlever översvämning. På grund att att han på andra delar av fastighetens åkermark hösten 2018 gjorde stora arbeten med att systemtäckdika åkermark, kunde han inte förnya all skadad vallareal år 2019 för då hade han inte haft något foder att erbjuda sina kunder det året.

Han menar att det var en stor felbedömning av Statkraft att i december 2017 inte öppna förbitappluckor vid Traryds kraftverk i tid. Det orsakar översvämningar som urlakar åkermarken.

År 2012 beviljades han ersättning för översvämningsskador av mark- och miljödomstolen (mål M 1423-12). Målet överklagades av länsstyrelsen som ville pröva om ersättning för skador kan utgå. Mark- och miljööverdomstolen slog fast att länsstyrelsen inte ägde rätt att överklaga beslutet.

I slutet av februari 2020 är det återigen en väldigt stor översvämning, kanske den största sedan 1951. Halva hans areal, ca 15 hektar, ligger under meterdjupt vatten. Återigen ligger det berörda området under vatten, även mer vallareal berörs.

Kraftbolaget Statkraft uppger att de håller sig inom vattendomar och länsstyrelsen i Kronoberg svarade på hans fråga om högsta gräns för sjön Exens vattenstånd, att det i vattendomen ej finns någon angiven högsta gräns för sjön Exen.

Omprövning av vattendomen för Trarydsmagasinet ligger långt fram i tiden. Då måste det enligt hans mening införas en högsta gräns för vattenståndet i sjön Exen.

Bolmån rinner ihop med Lagan någon km söder om sjön Exen. Det gör att det blir ofantliga vattenmängder som breder ut sig över jordbruksmark och skogsmark, med stora skador som följd när det är så mycket nederbörd som år 2017 och nu år 2020.

Han har för enkelhetens skull tagit samma kostnad som år 2012. Kostnaderna har ökat sen dess och han anser då att han tagit skälig del av kostnaden själv. Kostnader för utebliven skörd, urlakning av näringsämnen i åkermarken har inte tagits med i ovanstående ansökningsbelopp. Kan hela eller delar av det ansökta beloppet beviljas är han mycket tacksam.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har i yttrande anfört att de överlåter till mark- och miljödomstolen att värdera skadeståndskravet. Länsstyrelsen har vidare anfört följande. Länsstyrelsen noterar att en liknande ersättning betalades ut till samma markägare 2012. Därför kan det, beroende på hur lagstiftningen tolkas, enligt 4 § i förordningen om bygdeavgiftsmedel finnas hinder för att utbetala mer än en ersättning. ”Om någon ersättning för skadan tidigare har bestämts av mark- och miljödomstolen får ansökan dock inte göras.” Här handlar det om upprepad skada, vilket delvis är annorlunda.

Statkraft Sverige AB har beretts tillfälle att yttra sig över ansökan, men något yttrande har inte inkommit till domstolen.

SKÄL FÖR BESLUT

Enligt 6 kap. 1 § första stycket lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska den som har tillstånd till vattenverksamhet betala en årlig bygdeavgift som bestäms av mark- och miljödomstolen att tas ut efter avgiftsklasser enligt 2 och 3 §, om verksamheten bl.a. innebär drift av vattenkraftverk eller vattenreglering som avser års- eller flerårsreglering. Av andra stycket samma paragraf framgår att byggdeavgift skall, enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen, användas dels för att förebygga eller minska sådana skador av vattenverksamheten eller anläggningar för denna som inte har ersatts enligt 31 kap. miljöbalken och för att gottgöra sådana skador, dels för att tillgodose allmänna ändamål för den bygd som berörs av vattenverksamheten eller anläggningar för denna. Enligt 4 § förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter får den som lider skada genom en vattenverksamhet, för vilken bygdeavgift skall betalas enligt 6 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, ansöka om bidrag ur bygdeavgiftsmedel till kostnaderna för att förebygga eller minska sådan skada eller om ersättning för skadan. Om någon ersättning för skadan tidigare har bestämts av mark- och miljödomstolen får ansökan dock inte göras. Enligt 5 § nämnda förordning skall vid avgörandet hänsyn tas till vad som i varje särskilt fall kan anses skäligt.

Av förarbetena till motsvarande bestämmelser i tidigare gällande vattenlagen (1983:291) framgår bl.a. följande.

Vad gäller den del av avgiftsmedlen som skall användas som kompensation till enskilda skadelidande vill jag anmärka att denna möjlighet att få ersättning är subsidiär till den rätt till ersättning som grundas på ersättningsbestämmelserna i 9 kap. och reglerna om oförutsedd skada i 15 kap. 20 och 21 §§. Möjligheten att få ersättning av avgiftsmedel är grundad på billighetsskäl och den skadelidande kan inte göra gällande att ersättning alltid skall utgå. (prop. 1981/82:130 sid 557).

Mark- och miljödomstolens bedömning

Domstolen finner inte skäl att ifrågasätta de uppgifter som lämnats av P.C. om översvämningar på hans marker under den i ansökan angivna tiden. För att ersättning av bygdemedel ska kunna utgå förutsätts dock att det finns ett direkt orsakssamband mellan den tillståndsgivna vattenkraftverksamheten och de översvämningsskador som ersättning yrkas för. Av P.C.s ansökan framgår att Statkraft, som driver Traryds kraftverk, uppgett att de hållit sig inom de i gällande tillstånd angivna vattennivåerna. Något annat som motsäger dessa uppgifter har inte framkommit.

Mark- och miljödomstolen har tidigare i beslut den 30 januari 2013 (mål M 1423-12) tillerkänt P.C. ersättning ur sjön Bolmens sjöregleringsfond för liknande översvämningsskador som den nu aktuella ansökan avser. I yttrande till domstolen i det ärendet uppgav Statkraft Sverige Vattendel 3 AB att bolaget under den i det ärendet aktuella tidsperioden inte överskridit de tillåtna dämmningsgränserna som finns angivna i gällande vattendomar. Trots detta kan höga flöden orsaka olägenheter på markområden som gränsar till vattendragen.

Vad P.C. anfört om behovet av dämmningsgräns för sjön Exen kan inte lagligen prövas i detta ärende.

Som framgår ovan är avsikten med bestämmelserna om bygdemedel att i de fall ersättning utbetalas till enskilda så ska det i första hand vara för att täcka kostnaderna för att förebygga eller minska skador till följd av tillståndsgiven vattenverksamhet.

P.C.s nu aktuella ansökan, tillsammans med tidigare ansökan, visar att markerna, som är belägna nära Bolmån, översvämmas med jämna mellanrum i samband med kraftig nederbörd under längre tid. Eftersom driften av Traryds kraftverk nedströms i Lagan och vattenregleringen vid kraftverket under samma tid bedrivits enligt gällande tillstånd, finns enligt mark- och miljödomstolen inte något direkt

samband mellan driften av kraftverket och översvämningsskadorna på P.C.s marker. Att under sådana förhållande ersätta skördeskador till följd av översvämningar varje gång sådana inträffar och utan att några skadeförebyggande åtgärder vidtas av fastighetsägaren, strider enligt mark- och miljödomstolen mot bestämmelserna om vad bygdemedel ska användas till. P.C.s nu aktuella ansökan ska därför lämnas utan bifall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-11)

Överklagande senast den 6 november 2020.

Bengt Johansson

Carl-Philip Jönsson

I domstolens avgörande har deltagit f.d. rådmannen Bengt Johansson, ordförande, och tekniska rådet Carl-Philip Jönsson.

Hur man överklagar

MMD-11

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från beslutets datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i beslutet.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningsstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se